

מועד החתימה על המסמך: 26 דצמבר 2024, כ"ה בכסלו תשפ"ה

ע"נ 1749-10-24

בפני ועדת הערעורים

לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959

לפני כבוד סגן הנשיא, השופט אמיר דהאן

המערער:

דורון טלמור, ת"ז 028638526

ע"י ב"כ עו"ד אריאל פרייברג ואח', מ"ר עו"ד 62254

מרח' אבא הלל סילבר 7 ת"ד 0 רמת גן

טל': 0546544930

כתובת דוא"ל: frei.ariel@gmail.com

- נ ג ד -

המשיב:

מדינת ישראל - משרד הביטחון קצין תגמולים

ע"י פרקליטות מחוז ירושלים - אזרחי

מרח' מח"ל 7, ירושלים 9149301 ת"ד 49333

טל': 073-3920000 פקס: 02-6468053

כתובת דוא"ל: ez-jer@justice.gov.il

בקשה לסילוק הערעור על הסף

הוועדה הנכבדה מתבקשת לסלק את הערעור על הסף מחמת היעדר סמכות עניינית לדון בערעור.

כפי שיפורט להלן, הערעור נסב על בקשה להכרה בקשר סיבתי שבין לקות מוכרת (החמרת אסטמה) לבין מחלת כליה שעל פי הטענה היא תוצאה של הלקות המוכרת. עסקינן במקרה מובהק של נכות מוסבת לפי תקנה 9 לתקנות הנכים (מבחנים לקביעת דרגת נכות), תש"ל-1969 אשר הסמכות לדון ולהכריע בה מסורה לוועדה הרפואית.

בשל טענת הסף שהועלתה, ובפרט בשל טיבה (היעדר סמכות עניינית), שאילו תתקבל יש בה כדי לייתר את הדיון בערעור גופו, מתבקשת הוועדה הנכבד להכריע תחילה בבקשה זו ולהאריך את המועד להגשת כתב תשובה מטעם המשיב עד לאחר החלטה בבקשה לסילוק על הסף ובכפוף לתוצאותיה (ראו: רע"א 10227/06 בובליל נ' אינדיג (2007); ע"א 3284/19 שיף הזנפרץ נאמנים (2004) בע"מ נ' בר, פסקה 21 (2021); ברע"א 7897/20 משרד הביטחון אגף משפחות והנצחה נ' פלוני (2021), פסקה 8).

רקע עובדתי

1. המערער, יליד 1971, התגייס לשירות ביטחון בתאריך 4.10.89. המערער שירת כמתכנת מחשבים ביחידת מודיעין. הוא סיים שירות סדיר והמשיך לשרת בשירות קבע עד לתאריך 1.10.95.

2. בחודש ינואר 1994 אובחנה אצל המערער מחלת כליה בשם igA Nephropathy (להלן תכונה גם: "המחלה" או "מחלת הכליה"). לשם שלמות התמונה הרפואית יצוין כי לפי התיאור שמסר המערער, מצב הכליות התדרדר עד כי בסוף שנת 2009 הוא עבר השתלת כליה. בנוסף, התפתחה אצלו בעיית קרישיות יתר על רקע אוטואימוני הידועה כ-APLA ועל רקע בעיית הקרישיות הוא עבר אוטם של שריר הלב בשנת 2011 והוא חלה גם במחלת הסוכרת.

3. בתאריך 7.3.1994 הגיש המערער לקצין התגמולים בקשה להכרה בזכות טען לקשר סיבתי בין שירותו הצבאי לבין מחלת הכליה. קצין התגמולים דחה את בקשת המערער להכיר במחלת הכליה על יסוד חוות דעתו של פרופ' יינה.
4. על החלטה זו הגיש המערער ערעור לוועדת הערעורים בבית משפט השלום בירושלים (ע.נ. 76/94) ובגדרו ביקש ארכה להגשת חוות דעת רפואית בנימוק שהיא נמצאת בהכנה. בסופו של דבר, בחודש מרץ 1995, ביקש המערער למחוק את הערעור בטענה שאין בידו לממן את חוות הדעת הרפואית, תוך שציין כי במידה ובמועד כלשהו יתגלו חידושים ברפואה אשר יאששו את טענתו לקשר סיבתי בין תנאי השירות למחלת הכליה הוא יפנה בבקשה חדשה לקצין התגמולים. לפיכך נמחק הערעור.
5. בשנת 2016 הגיש המערער לקצין תגמולים חוות דעת רפואית חדשה מאת ד"ר צבי ברנע. קצין התגמולים קיבל חוות דעת זו כראיה חדשה. יחד עם זאת נקבע, על יסוד חוות דעתו המייעצת של ד"ר שטורך, כי אין מקום לשנות מהחלטתו הקודמת של קצין התגמולים להיעדר קשר סיבתי בין מחלת הכליות לתנאי השירות הצבאי.
6. על החלטת קצין התגמולים מיום 21.3.17 הגיש המערער ערעור לוועדת הערעורים (ע.נ. 16-04-40376). בכתב התשובה, עתר המשיב, בין היתר למחיקת הערעור על הסף בנימוק שבהיעדר הכרה של המשיב בקיומו של קשר סיבתי בין הטענה להחמרת מחלת האסטמה לבין תנאי השירות, לא ניתן לדון בקשר הסיבתי שבין מחלת הכליה להחמרה הנטענת במצב האסטמה, סוגיה שהיא ממילא בגדר נכות מוסבת המצויה בסמכות הוועדה הרפואית.
7. בהחלטתה מיום 5.12.18 (נספח 3 לערעור המתוקן) קיבלה הוועדה את טענת המשיב ומחקה על הערעור על הסף. הוועדה ציינה בהחלטתה כי המערער לא טען שהמחלה הכלייתית נגרמה כתוצאה מהשירות הצבאי אלא כתוצאה מהחמרה של מחלת האסטמה ממנה הוא סבל עוד בטרם השירות הצבאי וכי מחלת האסטמה שלו הוחמרה כתוצאה מתנאי השירות. הוועדה קבעה כי אין מקום לדילוג על הליכים רלוונטיים וכי יש לדון קודם כל בשאלה אם הייתה החמרה של מחלת האסטמה כתוצאה מתנאי השירות ורק לאחר מכן לדון בשאלה האם החמרה זו גרמה להתלקחות המחלה הכלייתית. במסגרת הדיון בטענת ההחמרה של מחלת האסטמה, כך נקבע, יהיה על המשיב לברר את טענות המערער בדבר שירות במקום עם אוורור לקוי ומועט, חשיפה לאסבסט, שירות בסביבה מקוררת בטמפרטורות נמוכות ולחץ נפשי ואם אלו הובילו להחמרת מחלת האסטמה שממנה סבל בטרם השירות. לאחר מכן יקוים דיון בשאלה אם מחלת הכליות שבה לוקה המערער נבעה מההחמרה במחלת האסטמה.
8. בהתאם לכך, טענת המערער בדבר קשר של החמרה בין תנאי השירות הצבאי למחלת האסטמה, הועברה לבחינתו של פרופ' שמואל קויתי, מומחה יועץ מטעם קצין התגמולים. לא נלאה את הוועדה כעת בפרטי הליך זה. נציין כי עמדתו הסופית של פרופ' קויתי הייתה כי אף שיתכן והייתה החמרה קלה במחלת האסטמה בתחילת עבודתו של המערער כמתכנת, הרי שבהסתמך על מצב הריאות הנוכחי של המערער, החמרה זו לא הותירה עקבות וחלפה וכי מחלת האסטמה של המערער המשיכה להיות בדרגה קלה בלבד באופן שאין להכיר בנכות שאותה יש לייחס לשירות הצבאי. קצין התגמולים אימץ את עמדתו של פרופ' קויתי ודחה את הערעור.

9. על החלטה זו הוגש ערעור (ע.נ. 7125-09-20). מטעם המערער הוגשה חוות דעת מאת פרופ' אורן פרוכטר וכן הוגשה חוות דעת משלימה מאת פרופ' קויתי מטעם המשיב. ההליך בע.נ. 7125-09-20 יכונה להלן גם: "הערעור הקודם".

10. ביום 9.5.2023 ניתן פסק דינה של הוועדה הנכבדה בע.נ. 7125-09-20 אשר קיבל את הערעור. הוועדה קבעה כי המערער הוכיח שמחלת האסטמה שממנה סבל בילדותו הוחמרה בזמן השירות הצבאי בשל תנאי השירות. הוועדה ציינה שהיא מקבלת במלואה את חוות דעתו של פרופ' פרוכטר. בין היתר אימצה הוועדה את דרגת הנכות שעליה המליץ פרופ' פרוכטר והעמידה אותה על 30%. עם זאת, מאחר שבילדותו סבל המערער מאסטמה, קבעה הוועדה כי יש לייחס להחמרה רמה של 20% נכות שנגרמו בשל תנאי שירותו.

11. על פסק הדין הגיש המשיב ערעור לבית המשפט המחוזי (ע"ו 18143-07-23) אשר בגדרו התבקש לבטל את קביעות הוועדה לעניין דרגת הנכות הרפואית, בהיעדר סמכות של הוועדה להידרש לסוגיה זו, תוך ששאר המרכיבים שנקבעו בפסק הדין ישארו בעינם. בית המשפט המחוזי קיבל את הערעור בפסק דינו מיום 26.9.23, בנימוק שלא היה מקום שהקביעה הראשונית בדבר דרגת הנכות תקבע ע"י ועדת הערעורים אלא ע"י הוועדה הרפואית. נקבע כי ועדת הערעורים הייתה מוסמכת לקבוע את שיעור ההחמרה של המחלה שייחוס לשירות הצבאי, ועל כן את קביעתה לעניין שיעור הנכות יש להבין כקביעה לפיה 2/3 מנכותו של המערער תיוחס להחמרה בגין שירותו הצבאי. קביעת ועדת הערעורים לעניין שיעור הנכות בוטלה תוך שצוין כי על המערער לפנות לוועדה רפואית על מנת שזו תקבע את שיעור נכותו. העתק מפסק הדין בערעור מצורף ומסומן כנספח 1.

12. בהתאם לפסק הדין בערעור, הופנה המערער לוועדה רפואית. בשיבתה מיום 14.4.2024 העמידה הוועדה הרפואית את דרגת נכותו הרפואית של המערער על 30%. כפועל יוצא משיעור ההחמרה שנקבע בפסק דינה של ועדת הערעורים, נקבע כי למערער נכות בשיעור 20% אשר תיוחס לשירות הצבאי (העתק מפרוטוקול הוועדה הרפואית והודעת קצין התגמולים בדבר קביעות הוועדה הרפואית צורפו כנספח 3 להודעת הערעור).

13. ביום 1.10.2024 הוגש הערעור דנן. יצוין כי באופן תמוה במיוחד הערעור הוגש לוועדה הנכבדה ישירות ללא שבכלל הוגשה לקצין התגמולים בקשה להכרה בזכות לדון ולהחליט בשאלת הקשר הסיבתי המועלית בערעור. המשמעות היא שאפילו בתרחיש שבו הייתה לוועדת הערעורים סמכות לדון בערעור (וכאמור לא כך הדבר כפי שיובהר בהמשך), הוועדה אינה מוסמכת להידרש כערכאה ראשונה לטענות שלא התבררו והוכרעו תחילה ע"י קצין התגמולים.

14. הערעור נסמך על חוות דעתו של פרופ' פרוכטר, ששימשה את המערער גם בערעור הקודם (נספח 2 להודעת הערעור). בחוות הדעת נטען, בין היתר, כי המערער חווה החמרה משמעותית במחלת האסטמה במהלך ועקב תנאי השירות הצבאי. עוד נטען בחוות הדעת כי "אסטמה בייחוד עם החמרות חוזרות נמצאה כגורם סיכון משמעותי להתפתחות מחלות כליה כרוניות".

¹ יצוין כי הערעור ניתן עוד לפני שניתנה החלטתו הסופית של קצין התגמולים, על יסוד חוות דעת קודמת שניתנה ע"י פרופ' קויתי, אולם בסופו של דבר נסב הערעור על עמדתו של פרופ' קויתי כמתואר לעיל והודעת הערעור תוקנה בהתאם לחוות דעתו האחרונה. פירוט של השתלשלות העניינים מצוי בפסק דינה של הוועדה בע.נ. 7125-09-20.

עמדת המשיב

15. המשיב יטען כי הוועדה הנכבדה נעדרת סמכות עניינית לדון בערעור, כפי שיפורט להלן.
16. השאלה העיקרית שבה מתבקשת הוועדה הנכבדה לדון במסגרת ערעור זה, הינה אם ההחמרה במחלת האסטמה (היא הלקות שהוכרה בפסק דינה של ועדת הערעורים) גרמה למחלה הכלייתית של המערער.
17. תקנה 9 לתקנות הנכים (מבחנים לקביעת דרגת נכות), תש"ל-1969 (להלן: **"תקנות הנכים"**) שכותרתה "דין פגיעה הנובעת באופן בלתי אמצעי מפגימה מוכרת", קובעת כך:

9. (א) היתה פגימה מסויימת שהנכה נפגם בה, נובעת באופן בלתי אמצעי מפגימה מוכרת שנפגם בה אותו נכה, רואים אותה פגימה כפגימה מוכרת, אף אם איננה נובעת באופן בלתי אמצעי מחבלה, מחלה או החמרת מחלה שאירעו בזמן השירות עקב השירות.

(ב) לצורך דיון בבקשתו של נכה לפי תקנת משנה (א), רשאי יושב ראש ועדה רפואית לדרוש מנכה אישור רפואי מתאים.

(ג) הוועדה הרפואית רשאית לקבוע שהקשר הסיבתי בין הפגימה החדשה לפגימה המקורית, שונה מן הקשר הסיבתי בין הפגימה הראשונית לשירות הצבאי."

18. בית המשפט העליון נדרש לפרשנותה של תקנה 9 לתקנות הנכים בע"א 459/89 קצין התגמולים נ' צבי חריטון, פ"ד מה(5) 374, 390 (1991) (להלן: **"הלכת חריטון"**) באומרו:

"כפי שנובע מתקנה 9, המדובר בפגימה נוספת, הנובעת באופן בלתי אמצעי מפגימה מוכרת. אולם אין לפגימה הנוספת האמורה קשר בלתי אמצעי לאירוע בזמן השירות עקב השירות. המדובר, למשל, על פלוני, החולה במחלה, שאירעה בזמן השירות עקב השירות ואשר ממנה התפתחה מחלה נוספת נפרדת ועצמאית, אף כי איננה תולדת אירוע בזמן השירות עקב השירות. המדובר איפוא כאילו על שני רבדים של מחלות: הראשונה הקשורה לשירות, והשנייה הצומחת מתוך המחלה הראשונה, אם כי אינה קשורה לשירות אלא למחלה הראשונה. כאן המקום להדגיש, שאין המדובר על החמרה של המחלה הראשונה, אלא, כאמור, על מחלה חדשה ונפרדת, אשר קשורה באופן בלתי אמצעי למחלה הראשונה."

19. בהלכת חריטון נקבע בנוסף כי הכרה בפגימה שתקנה 9 דנה בה מסורה לוועדה הרפואית, בהיות שאלת הקשר הסיבתי בין הפגימה המוכרת לבין הפגימה החדשה המתווספת עליה שאלה רפואית מובהקת, וכך נאמר (עמ' 391):

"קיומו של הקשר הבלתי אמצעי בין שתי הפגימות הוא שאלה רפואית מובהקת, כי אין צורך לקבוע, אם הפגימה החדשה יכולה הייתה לנבוע מאירוע בזמן השירות ועקב השירות, אלא, למשל, אם המחלה החדשה היא תולדה של המחלה המוכרת הראשונית אשר נבעה מן השירות. שאלות שברפואה מקומן בוועדה רפואית. מעמדה של הפגימה הנוספת המתוארת, אחרי שהגורם הרפואי קובע את זיקתה הבלתי אמצעית לפגימה המוכרת, איננו נובע מקשר לשירות אלא מקשר לפגימה הקודמת, ורק האמור בתקנה 9 הנ"ל יוצר את הפיקציה, לפיה רואים את הפגימה הנוספת כפגימה מוכרת. לא למותר להוסיף, כי גם

ההבחנה בין מחלה חדשה, קרי מחלה נוספת, לבין החמרתה של פגימה מוכרת מקורית, קרי המחלה הראשונה, היא שאלה שברפואה.

20. עוד יובהר בהקשר זה כי במסגרת הדיון בשאלה שעליה חלה תקנה 9 מוסמכת הוועדה הרפואית להכריע גם בשאלות שבעובדה הנלוות לשאלות הרפואיות הרלוונטיות (רע"א 6256/13 גלעד לוי נ' מדינת ישראל - קצין התגמולים (2014)).

21. כמפורט לעיל, בפסק הדין בערעור הקודם נקבע כי קיים קשר סיבתי בין ההחמרה האמורה לבין השירות הצבאי. תוצאת פסק הדין הינה שההחמרה במחלת האסטמה היא פגימה מוכרת לפי חוק הנכים.

22. כאמור, טענתו העיקרית של המערער בערעור זה הינה שכתוצאה מההחמרה במחלת האסטמה (הנכות המוכרת) התפתחה אצלו מחלת כליות. זוהי גם הטענה העולה מחוות דעתו של פרופ' פרוכטר וזו גם הטענה שהוא העלה כבר בע"נ. 40376-04-16, אז נחקק הערעור משלא התבררה השאלה אם ההחמרה של מחלת האסטמה היא פגימה מוכרת במהלך ועקב תנאי השירות הצבאי. אין מדובר בטענה לקשר סיבתי בין אירוע בשירות הצבאי או תנאיו לבין מחלת הכליות אלא טענה לקשר סיבתי בין החמרת מחלת האסטמה (הפגימה המוכרת) למחלת הכליות. מדובר במקרה מובהק שעליו חלה תקנה 9 לתקנות הנכים והסמכות לברר אותו מסורה לוועדה הרפואית.

23. בערעור מעלה המערער טענה חדשה נוספת ולפיה במהלך ועקב שירותו הוא לקה בזיהומים בדרכי הנשימה וכי קיים קשר סיבתי בין זיהומים בדרכי הנשימה לבין מחלת הכליות. יצוין כי מדובר בטענה חדשה שלא הועלתה על ידו בהליכים קודמים. ואולם, אין לוועדה הנכבדה סמכות עניינית לדון גם בטענה זו וזאת בשל כל אחד מהנימוקים הבאים :

ראשית, גם שאלת הקשר הסיבתי בין זיהומים חוזרים בדרכי הנשימה לבין מחלת הכליות באה בגדר תקנה 9 לתקנות הנכים והסמכות לדון בה מסורה לוועדה הרפואית. זיהומים חוזרים אינם אירוע או תנאים שארעו בשירות הצבאי אלא לכל היותר הם לקות רפואית או מחלה שנגרמה בעטיין של תנאי השירות הצבאי. גם לפי טענה זו אין קשר בלתי אמצעי בין מחלת הכליות לאירוע בזמן השירות ועקב השירות, אלא מהותה בבירור שאלה של קשר סיבתי בין לקות רפואית או מחלה לבין התפתחות מחלת הכליות. כאמור, על פי הלכת חריטון דינה להתברר במסגרת תקנה 9 לתקנות הנכים. בהקשר זה יוער כי על מנת שוועדה רפואית תוכל לברר טענה זו בהתאם לתקנה 9, על המערער להוכיח תחילה שהזיהומים החוזרים הם בגדר פגימה מוכרת.

שנית, גם אם בניגוד לעמדת המשיב יקבע ששאלה זו עניינה בקשר סיבתי בין תנאי השירות הצבאי לבין מחלת הכליות, אין לוועדת הערעורים סמכות לדון כערכאה ראשונה בבקשת הכרה בזכות חדשה שלא התבררה והוכרעה תחילה בפני קצין התגמולים. ועדת הערעורים כשמה כן היא – ועדה אשר דנה בערר על החלטות שניתנו ע"י קצין התגמולים, זאת בהתאם להוראת סעיף 33(א) לחוק הנכים ולפיה "תובע הרואה עצמו נפגע ע"י החלטה כל שהיא של קצין תגמולים רשאי לערער עליה לפני ועדת ערעור...". כפי שכבר נפסק "ועדת הערעורים ככלל איננה מוסמכת לדון אלא בהחלטות שנתן קצין התגמולים" וכערכאת ערעור היא אינה יכולה לדון ולהכריע לראשונה בטענה עובדתית או רפואית לפני שזו נדונה ע"י קצין התגמולים (רע"א 8823/10 פלוני נ' קת"ג (2011); רע"א 2480/06 מידר נ' קת"ג (2006)).

שלישית, אין בחוות הדעת הרפואית שצורפה לערעור טענה לקיומו של קשר סיבתי (ישיר) בין זיהומים חוזרים לבין מחלת הכליות. בחוות דעתו של פרופ' פרוכטר נטען, בין היתר, כי זיהומים חוזרים בדרכי הנשימה העליונות ידועים כגורם להחמרה של אסטמה, אולם לא נטען כי זיהומים אלה גרמו למחלת הכליות. יצוין כי טענת המערער לפיה ד"ר שטורד (המומחה שהגיש חוות דעת מייעצת ומשלימה מטעם קצין התגמולים בשנת 2016) הסכים לקיומו של קשר סיבתי בין זיהומים בדרכי הנשימה שמהם סבל המערער לבין מחלת הכליות היא שגויה וטוב היה אילו לא הייתה נטענת על סמך ציטוט חלקי של עמדת ד"ר שטורד. בחוות דעתו המשלימה ציין אמנם ד"ר שטורד כי אין ויכוח שזיהומים בדרכי נשימה עליונות יכולים להביא להתפרצות המחלה, אולם בהמשך ישיר לדברים אלה מבהיר ד"ר שטורד את הדברים הבאים (בעמ' 126 לנספחי הערעור):

"אבל [נ]לינו להיצמד כאן לעובדות. מחלתו של מר טלמור דורון נתגלתה באופן אקראי כאשר התכוונן לתיקון מחצית האף !! לא בזמן או מיד אחרי זיהום בדרכי נשימה עליונות מסוג ברונכיטיס או דלקת ריאות או סתם זיהום ויראלי חולף. כלומר לא ניתן כאן לטעון אפילו לקשר של 'התפרצות של המחלה בעקבות זיהום'."

גם בחוות דעתו המייעצת הבהיר ד"ר שטורד כי אין תיעוד בתיק הרפואי על מאורעות של זיהומים ראתיים קשים או אשפוזים בבתי חולים עם דלקות ראות שבעקבותיהם התעוררה מחלת הכליות (עמ' 100 לנספחי הערעור).

הנה כי כן, טענה זו של המערער אינה נתמכת בחוות דעת רפואית ועל כן ממילא לא ניתן להידרש לה.

24. על יסוד האמור בבקשה זו מתבקשת הוועדה הנכבדה לסלק את הערעור על הסף מחמת היעדר סמכות עניינית לדון בערעור. כמו כן מתבקשת הוועדה להאריך את המועד להגשת כתב תשובה באופן שזה יוגש בתוך 30 יום ככל שהבקשה לסילוק על הסף תדחה.

25. יצוין כי העובדות שביסוד בקשה זו נסמכות על האמור בהודעת הערעור והצרופות לה וכן על טענות משפטיות ועל כן לא מצורף תצהיר לבקשה זו.

יואב דור, עו"ד
ממונה בפרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	העתק מפסק הדין בערעור	9

נספח 1

העתק מפסק הדין בערעור

עמ' 9

ע"ו 18143-07-23 קצין התגמולים-
משרד הבטחון-אגף השיקום נ' טלמור

26 ספטמבר 2023

אל: פרקליטות מחוז ירושלים - אזורי
מח"ל 7 ת.ד. 49333
ירושלים

טלפון מרכז מידע: *3852 077-2703333
www.court.gov.il

מכתב מלווה

מצורף בזה מסמך פסק דין.

י"א תשרי תשפ"ד, 26 ספטמבר
2023
תאריך

מזכירות בית המשפט

[illegible]

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 18143-07-23 קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום נ' אלמוני

תיק חיצוני: 360864005

**בפני כבוד השופט עודד שחם
כבוד השופט אברהם רובין
כבוד השופט נמרוד פלקס**

מערער קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
על ידי י' דור, עו"ד, מפרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)

נגד

משיב פלוני
על ידי א' פרייברג, עו"ד

פסק דין

- 1
- 2 1. בפנינו ערעור על פסק דינה של ועדת ערעור לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט-1959
- 3 (כב' השופט (בדימוס) י' צור, יו"ר; ד"ר ה' ירדני, גב' ע' גרוס, חברים; להלן בהתאמה – פסק
- 4 הדין, הוועדה והחוק) בע"נ 7125-09-20. פסק הדין ניתן ביום 9.5.23.
- 5 2. ברקע ההתדיינות עומדות העובדות הבאות. המשיב התגייס לשירות ביטחון ביום 4.10.89.
- 6 בתום שירות החובה, כמתכנת מחשבים, המשיך לשרת בשירות קבע עד ליום 1.10.95. ברקע,
- 7 סבל ממחלת אסטמה, החל מגיל 10 שנים לערך. בשנת 1994 אובחנה אצל המשיב מחלת כליות.
- 8 בשנת 1994 פנה המשיב בבקשה לקצין התגמולים להכיר בזכותו לתגמולים, בטענה כי קיים קשר
- 9 סיבתי בין שירותו הצבאי לבין מחלת הכליות. בקשתו נדחתה. בשנת 2016 הגיש המשיב חוות
- 10 דעת רפואית חדשה בעניין. על פי חוות דעת זו, הטריגר למחלת הכליות היה תנאי שירות קשים
- 11 שגרמו למשיב התקפי אסטמה קשים. גם הפעם, נדחתה בקשתו לתגמולים. ערעור של המשיב על
- 12 החלטה זו (ע"נ 40376-04-16) סולק על הסף (5.12.18), בקביעה כי בהעדר הכרה של קצין
- 13 התגמולים בקשר סיבתי בין טענה להחמרה במחלת האסטמה לבין תנאי השירות, לא ניתן לדון
- 14 בקשר הסיבתי שבין מחלת הכליות לבין ההחמרה הנטענת במצב האסטמה. בהחלטה נקבע, כי
- 15 יש לדון קודם כל בשאלה אם הייתה החמרה של מחלת האסטמה של המערער כתוצאה מתנאי
- 16 השירות הצבאי, ורק לאחר מכן לדון בשאלה האם החמרה זו גרמה להתלקחות המחלה הכלייתית.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 18143-07-23 קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום נ' אלמוני

תיק חיצוני: 360864005

1 3. בהמשך לכך, הוגשה לקצין התגמולים חוות דעת של פרופ' שמואל קויתי (21.2.20). המומחה
2 המליץ להכיר בהחמרה קלה של האסטמה בשיעור של 20% על חשבון השירות הצבאי. המומחה
3 חיווה דעתו כי אין קשר בין האסטמה לבין מחלת הכליות. בהמשך לכך, החליט קצין התגמולים
4 (17.3.20) כי לא הוכח קשר סיבתי בין תנאי השירות הצבאי לבין מחלת האסטמה.

5 4. המשיב ערער על החלטה זו. בערעור טען כי חוות הדעת שהוגשה לקצין התגמולים התעלמה
6 לחלוטין מנושאים מהותיים שיש בהם כדי להשפיע על ההחמרה במחלתו. עוד טען, כי טעה קצין
7 התגמולים בכך שדחה את בקשתו, חרף קביעת המומחה בדבר החמרה בשיעור של 20% במחלת
8 האסטמה. הסעד שהתבקש היה לחייב את קצין התגמולים לפעול על פי ההחלטה הנ"ל מיום
9 5.12.18.

10 5. ביום 1.9.20 הוגשה לקצין התגמולים חוות דעת נוספת של פרופ' קויתי. בחוות דעתו ציין
11 המומחה כי מתקבל על הדעת שהייתה החמרה קלה בפעילות מחלת האסטמה שאירעה בתחילה
12 לאחר שהחל בעבודתו (בצה"ל). צוין כי לא נראה שמצבו המשיך להחמיר. לכן, לא המליץ
13 המומחה לתת למשיב אחוזי נכות על החמרה או שינוי במצב הנשימתי. המומחה חיווה דעתו
14 שאין עדות בספרות לכך שמחלת האסטמה הובילה למחלת הכליות הקשה. בהמשך לכך קיבל
15 קצין התגמולים החלטה נוספת (29.10.20), בה קבע כי ההחמרה הקלה שחלה במחלת האסטמה
16 סמוך לגיוסו של המשיב חלפה בלי להותיר נכות הקשורה בתנאי השירות.

17 6. במסמך נוסף (30.3.21), בו התייחס לשינוי בחוות דעתו מיום 1.9.20, ציין פרופ' קויתי כי ייתכן
18 שהייתה החמרה קלה בפעילות מחלת האסטמה שאירעה בתחילה לאחר שהמשיב החל עבודתו.
19 עם זאת, לא מדובר בהתדרדרות שהשאירה עקבות. לא היו שינוי או ירידה בתפקוד הנשימתי.
20 האסטמה המשיכה להיות קלה בלבד, ומגיבה היטב לטיפול. מסקנת המומחה הייתה כי מחלת
21 הריאה היא קלה, וכי גם אם הייתה החמרה קלה וחולפת, לא מומלצים אחוזי נכות, שכן האסטמה
22 לא הוסיפה או החמירה את הנכות. תנאי השטח הנטענים, כך נקבע, לא גרמו להתדרדרות
23 משמעותית.

24 7. במהלך ההליך, צירף המשיב חוות דעת מומחה (20.6.21, פרופ' א' פרוכטר, מומחה למחלות
25 ריאה ולרפואה פנימית). המומחה חיווה דעתו כי המשיב חווה החמרה משמעותית במחלת
26 האסטמה במהלך ועקב תנאי השירות הצבאי. בחוות דעת חיווה המומחה את דעתו, כי נכותו של

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 18143-07-23 קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום נ' אלמוני

תיק חיצוני: 360864005

- 1 המשיב מבחינה ריאתית היא 30%. המומחה העריך כי 2/3 מנכות זו, היינו 20%, היא על רקע
2 ההחמרה האמורה בגין תנאי השירות.
- 3 8. המערער הגיש חוות דעת מגיבה (10.8.21), בה חיווה פרופ' קויתי את דעתו כי אף שאינו שולל
4 החמרה קלה במצב האסטמה בזמן שירותו הצבאי של המשיב, ההתרשמות הכללית היא כי לא
5 נגרמו למשיב נזק או החמרה משמעותיים, לאורך זמן, במצב האסטמה שלו.
- 6 9. בהמשך לכל אלה ולהחלטת הוועדה (3.10.21), הגיש המשיב (21.10.21) ערעור מתוקן.
7 בערעור זה טען המשיב כי נחשף לגורמים הידועים כגורמים להחמרה במחלת האסטמה, וכי אלה
8 הביאו להחמרה במחלת האסטמה אשר אירעה במהלך שירותו. הסעד שהתבקש מן הוועדה הוא
9 להכיר במשיב כנכה צה"ל, ולקבוע את שיעור נכותו.
- 10 10. קצין התגמולים השיב לערעור (3.12.21). בתשובתו ציין, כי סמכותו של קצין התגמולים היא
11 לבדוק אם הלקות שבגינה מבוקשת הכרה קשורה בקשר סיבתי עובדתי ומשפטי לתנאי השירות
12 הצבאי. לפיכך, צוין כי הוועדה מוסמכת לדון רק בשאלת הקשר הסיבתי בין תנאי השירות
13 הנטענים לבין מחלת האסטמה או החמרתה. לגופו של עניין טען קצין התגמולים כי אין קשר
14 סיבתי כאמור, ואין החמרה במצב הריאות ובחומרת המחלה כתוצאה מן השירות הצבאי.
15 בתשובה לא נדרש קצין התגמולים לשיעור הנכות לו טען המשיב.
- 16 11. בפסק הדין קיבלה הוועדה את ערעור המשיב, וקבעה כי מחלת האסטמה ממנה סבל המשיב
17 בילדותו הוחמרה בזמן שירותו בשל תנאי השירות בהם עבד המשיב. הוועדה קיבלה את מסקנתו
18 של פרופ' פרוכטר כי נכותו של המשיב עומדת על 30%, ומהם יש לייחס 10% לעובדה שבילדותו
19 סבל מאסטמה, ו- 20% יש לייחס להחמרה במצבו של המשיב בשל תנאי שירותו.
- 20 12. מכאן הערעור שבפנינו. בערעור, תוקף קצין התגמולים אך את קביעתה של הוועדה לעניין
21 דרגת הנכות הכוללת בגין המחלה, ומבקש כי קביעה זו תבוטל, תוך שיישארו בעינם שאר
22 המרכיבים שנקבעו בפסק הדין. עתירת קצין התגמולים היא כי המשיב יופנה לוועדה רפואית לה
23 נתונה לטענתו הסמכות הייחודית לקבוע את דרגת הנכות הרפואית.
- 24 13. לאחר שנתנו דעתנו לטענות הצדדים, על רקע כלל החומר שבפנינו, החלטנו לקבל את
25 הערעור, מן הטעמים שיפורטו להלן. פסק דין זה ניתן על יסוד החומר הכתוב שבפנינו (ראו תקנה
26 138(א)(5) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט – 2018 (להלן – התקנות)).

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 18143-07-23 קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום נ' אלמוני

תיק חיצוני: 360864005

14. נקודת המוצא לדיון מצויה בסעיף 10(א) לחוק. סעיף זה קובע כי ועדה רפואית תקבע מזמן לזמן את דרגת נכותו של נכה. על החלטה זו ניתן לערור לוועדה רפואית עליונה (סעיף 12 לחוק). על החלטתה של האחרונה ניתן לערער לבית משפט מחוזי, בנקודה משפטית בלבד (סעיף 12א לחוק).
15. במקביל, קובע החוק כי קצין התגמולים מוסמך להכריע בבקשה להכרה בתובע כנכה (סעיף 30(ב), 31(ב) ו- (ג) לחוק). החלטה זו ניתנת לערעור בפני ועדת ערעור (סעיף 33(א) לחוק). החלטת הוועדה נתונה לערעור, בנקודה משפטית בלבד, לבית משפט זה (סעיף 34(א) לחוק).
16. בית המשפט העליון נדרש לחלוקת העבודה בין קצין התגמולים לבין הוועדה הרפואית בע"א 140/89 קצין התגמולים נ' גולומבק פ"ד מח(3) 23 (1991). בפסק הדין (כב' הנשיא מ' שמגר) נקבע, על יסוד ההוראות האמורות, כי "קצין התגמולים, אליו התובע גמול מגיש בקשה, הוא המוסמך להכיר באדם כ'נכה'" (בעמוד 29). בתוך כך נקבע, כי "תנאי מוקדם לקביעתה של דרגת נכות היא ההכרה בנכות, שעניינה דבר הקשר הסיבתי בין המחלה, החמרת המחלה או החבלה לבין השירות הצבאי" (שם). מקום בו מדובר בהחמרה של מחלה, כבענייננו, הוא גם המוסמך "לקבוע את שיעור החמרת המחלה שיש לייחס לשירות הצבאי ואת משך התקופה בה יש לראות את המחלה כמחמרת על-ידי השירות" (שם). קצין התגמולים יכול, על פי סעיף 28א לחוק, "לבקש מוועדה רפואית חוות דעת בדבר הקשר הסיבתי בין השירות הצבאי לבין החבלה, המחלה או החמרת המחלה, שגרמו, לפי הטענה, לנכות; אך זו נשארת לעולם החלטתו של קצין התגמולים" (שם). לסיכום, תפקידו של קצין התגמולים הוא "לקבוע את כל העובדות המזכות את התובע לתגמול" (שם).
17. בהשלמה לכך נעיר, כי סמכותה של ועדת הערעורים היא "לאשר את החלטת קצין התגמולים או לשנותה" (סעיף 33(ג) לחוק). היינו, חלוקת העבודה שנקבעה בין קצין התגמולים לבין הוועדה הרפואית, חלה גם על ועדת הערעורים. מכאן, כי אין לוועדה סמכות עודפת על זו של קצין התגמולים.
18. לעומת זאת, תפקיד הוועדה הרפואית הוא לקבוע את שיעור הנכות (שם). "תפקידה של הוועדה הרפואית אינו אלא לבדוק את התובע ולקבוע דרגתה של נכותו הנוכחית, כפי שהיא משתקפת בבדיקתו הרפואית על-ידי הוועדה" (שם). ועוד: "הוועדה הרפואית מוסמכת לקבוע אחוזי נכות שהוכרה על ידי קצין התגמולים ככזו שנגרמה על-ידי השירות הצבאי. הוועדה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 18143-07-23 קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום נ' אלמוני

תיק חיצוני: 360864005

1 הרפואית מוסמכת גם מעת לעת להידרש לשינויים החלים במצבו של הנכה ולהתפתחות מחלתו
2 ולקבוע את אחוזי הנכות בהתאם (שם, בעמודים 29 – 30; ראו גם ע"א 459/89 קצין התגמולים
3 נ' חריטון, פ"ד מה(5) 374 (1991), בעמוד 385).

4 19. אין בפי המשיב התייחסות משכנעת לתמונה הברורה העולה לעניין זה הן מן החוק, הן
5 מפסיקתו של בית המשפט העליון. גם אם יש ממש בטענות המשיב לעניין קשיים כאלה או אחרים
6 בהתנהלות קצין התגמולים, אין בכך כדי לבסס קביעה של ועדת הערעור, החורגת מחלוקת
7 העבודה שנקבעה בדיון. יצוין, כי פסקי הדין אליהם מפנה המשיב בטיעונו (רע"א 7636/12 קצין
8 התגמולים נ' פלוני (28.3.2013); ת"א (ירושלים) 1376/99 קצין התגמולים נ' פלוני
9 (21.2.2000) אינם משנים חלוקת עבודה יסודית זו.

10 20. המשיב טוען כי במהלך ההוכחות בתיק זה הועלו על ידי ב"כ קצין התגמולים שאלות בנושא
11 דרגת הנכות (פרוטוקול, עמודים 81 – 86). גם המומחה של קצין התגמולים התייחס קצרות
12 לנושא (בעמודים 131, 132). ברם, מעיון בחומר עולה כי לא נערך דיון ממצה בסוגיה זו. עיקרו
13 של הדיון סב על השאלה אם חלה החמרה במצבו של המשיב מאז התגייס לצבא. כעולה מן
14 המתואר לעיל, זו גם השאלה העיקרית שנדונה בחוות הדעת, כפי שפורט לעיל. כך או כך, אין
15 בעובדות האמורות כדי להקנות לוועדת הערעור את הסמכות לקבוע קביעה ראשונית בנושא זה,
16 כפי שעשתה. לא למותר לציין, כי המשיב עצמו לא עתר בסיכומיו לקביעת שיעור הנכות, אף כי
17 עתירה כזו נזכרת בערעור המתוקן.

18 21. מן המתואר עולה, כי דרך המלך לקביעת שיעור הנכות היא בקביעה של ועדה רפואית.
19 בענייננו, אין בנמצא קביעה כאמור. יתר על כן, גם אין בנמצא קביעה של ועדה רפואית עליונה,
20 המשמשת כערכאת ערעור ראשונה בעניין. כנזכר לעיל, המשיב גם לא עתר בסיכומיו לקביעת
21 שיעור נכות, כי אם אך לקביעה כי מחלת האסטמה ממנה סבל הוחמרה בעת השירות. באופן
22 התואם זאת, הוא אף הגדיר בסיכומיו את השאלה השנויה במחלוקת כך: "האם מחלת האסטמה
23 ממנה סבל המערער עובר לגיוסו החמירה במהלך השירות וכתוצאה ממנו" (פסקה 124
24 לסיכומים). בנסיבות אלה, לא היה מקום כי הוועדה תקבע קביעה ראשונית בדבר שיעור הנכות
25 של המשיב, מה גם שקצין התגמולים טען במפורש כי הוועדה אינה מוסמכת לכך. עם זאת, הואיל
26 וקצין התגמולים הוא המוסמך לקבוע את שיעור ההחמרה שיש לייחס לשירות הצבאי, הייתה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"ו 18143-07-23 קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום נ' אלמוני

תיק חיצוני: 360864005

- 1 ועדת הערעור מוסמכת להידרש לעניין זה. את קביעתה של הוועדה לעניין שיעור הנכות יש להבין,
2 בהקשר זה, כקביעה לפיה היא מייחסת 2/3 מנכותו של המשיב להחמרה בגין שירותו הצבאי.
3 22. בכפוף להערה אחרונה זו, דין הערעור להתקבל. קביעת הוועדה לעניין שיעור הנכות מבוטלת
4 בזה. על המשיב לפנות לוועדה רפואית, על מנת שזו תקבע את שיעור נכותו, בהמשך לפסק דינה
5 של ועדת הערעור. נוכח מהותו של העניין, לא נעשה צו להוצאות.
6 ניתן היום, י"א תשרי תשפ"ד, 26 ספטמבר 2023, בהעדר הצדדים.
7 המזכירות תשלח לצדדים העתק מפסק הדין.
8
9

נמרוד פלקס, שופט

אברהם רובין, שופט

עודד שחם, שופט
[אב"ד]

10
11